

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Ewy S.

przy uczestnictwie Niny K., Barbary S., Karoliny S.

i Grażyny N.-S.

o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po Bolesławie S.,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 25 listopada 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Okręgowego

z dnia 21 września 2010 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Ewa S. we wniosku z 10 czerwca 2009 r. zażądała zmiany postanowienia z 31 stycznia 1974 r. o stwierdzeniu nabycia spadku po Bolesławie S., wydanego przez Sąd Rejonowy, wskazując, że wymieniona w postanowieniu Nina K. nie jest spadkobiercą Bolesława S., bo nie jest jego córką.

Uczestniczka Nina K. wniosła o oddalenie wniosku. Twierdziła, że jej biologicznym ojcem jest spadkodawca Bolesław S., chociaż w jej metryce urodzenia figurują inne dane.

Postanowieniem z 21 września 2010 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację wnioskodawczyni od postanowienia z 28 stycznia 2010 r., którym Sąd Rejonowy oddalił wniosek.

Za podstawę rozstrzygnięć Sądy obu instancji przyjęły ustalenie, że postanowieniem z 31 stycznia 1978 r. Sąd Rejonowy, sygn. akt I Ns 2720/77, stwierdził, iż spadek po Bolesławie S., zmarłym 31 maja 1974 r., na podstawie ustawy, wprost dziedziczą: wdowa Maria S. oraz dzieci Tomasz S. i Nina K. po 1/3 części. Postanowienie zostało ogłoszone w obecności m. in. Tomasza S.

Spadkodawca Bolesław S. wielokrotnie mówił członkom swojej rodziny, że Nina K. nie jest jego córką, ale nikt z rodziny nie przywiązywał wagi do tych wypowiedzi. Z przekazów rodzinnych wnioskodawczyni wiedziała o wątpliwościach co do pochodzenia Niny K., a 9 lipca 2008 r. przesała do Sądu Rejonowego do akt zakończonego postępowania faks, w którym poinformowała, że Nina K. nie była córką Bolesława S.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 679 § 1 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku. Ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może żądać zmiany postanowienia spadkowego, tylko wówczas, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość. Ograniczenie czasowe, gdy chodzi o uprawnienie do złożenia wniosku przewidziane w art. 679 k.p.c., dotyczy także spadkobiercy uczestnika postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Wnioskodawczyni jako córka Tomasza S. nie może być w lepszej sytuacji niż jej

poprzednik prawny, wstąpiła bowiem w ogół praw i obowiązków swojego ojca. Do rozpoczęcia biegu terminu przewidzianego w art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. nie jest wymagane, by osoba zainteresowana dysponowała dokumentem potwierdzającym w sposób niewątpliwy, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku nie jest spadkobiercą. Wystarczy sama świadomość tej okoliczności. Uczestnicy postępowania zakończonego postanowieniem z 31 stycznia 1978 r. byli informowani przez spadkodawcę, że Nina K. nie jest jego córką, ale w toku postępowania spadkowego nie przedłożyli do akt odpisu skróconego jej aktu urodzenia. Wiedzieli, jaka jest treść orzeczenia wydanego w sprawie spadkowej i nie zaskarżyli go. Motywy, którymi kierowali się nie podejmując takich działań, są prawnie irrelewantne. Termin przewidziany w art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. dla uzyskania zamiany postanowienia spadkowego dla nich upłynął. Wnioskodawczynie miała wiedzę o wątpliwościach odnośnie do pochodzenia Niny K. przez okres dłuższy niż jeden rok przed złożeniem wniosku o zmianę postanowienia spadkowego, na co wskazuje treść faksu wysłanego przez nią do Sądu 9 lipca 2008 r. i jej zeznania. Skoro złożyła wniosek po upływie terminu z art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c., to podlegał on oddaleniu bez weryfikacji twierdzeń wnioskodawczynie.

Sąd Okręgowy zaakceptował pogląd Sądu Rejonowego, że roczny termin do złożenia wniosku o zmianę postanowienia spadkowego, przewidziany przez art. 679 k.p.c. dla uczestnika postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, dotyczy także jego spadkobiercy i podał, że skoro nie zachodzą przesłanki, od których zależy sama dopuszczalność przeprowadzenia postępowania o zmianę postanowienia spadkowego, to nie ma podstaw do badania, czy Nina K. była córką spadkodawcy. Z zeznań wnioskodawczynie wynika, że członkowie rodziny wiedzieli, iż Nina K. mogła nie być córką Bolesława S., bo tak mówił sam spadkodawca. Słyszała o tym także druga żona spadkodawcy, ale w to nie wierzyła, i tak samo żona syna spadkodawcy - Tomasza S. Wnioskodawczynie wiedziała o tym od zawsze. W ocenie Sądu Okręgowego, wiedza na temat tej okoliczności, nawet nie potwierdzona dowodami, wystarczyła do podjęcia działań w celu np. zweryfikowania prawidłowości wydanego orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku. Wnioskodawczynie wystąpiła o zmianę postanowienia spadkowego dopiero

po wydaniu jej aktu urodzenia Niny K., a to oznacza, że złożyła wniosek z uchybieniem terminowi ustalonemu w art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego z 21 września 2010 r. wnioskodawczyni zarzuciła, że zostało ono wydane z naruszeniem prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), to jest: - art. 926 § 1 k.c. i art. 926 § 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawczyni jest spadkobiercą Tomasza S., chociaż osoby powołane przez Tomasza S. w testamencie, wśród których nie było skarżącej, nie odrzuciły spadku oraz z naruszeniem przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.); - art. 679 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawczyni, która nie była uczestnikiem postępowania prowadzonego przez Sąd Rejonowy do sygn. akt I Ns 2720/77 i która nie dziedziczy po uczestnikach tego postępowania, może żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku jedynie w okresie jednego roku odkąd dowiedziała się o podstawie zmiany postanowienia, jak również, że nie może żądać zmiany stwierdzenia nabycia spadku, jeżeli podstawa żądania mogła zostać powołana przez uczestników postępowania; - art. 233 § 1 i art. 670 k.p.c., prowadzące do przyjęcia, że skarżąca jest spadkobiercą uczestnika postępowania jak również, że uczestnicy postępowania prowadzonego przez Sąd Rejonowy sygn. akt I Ns 2720/77 wiedzieli, że Nina K. nie jest córką Bolesława S. i mieli możliwość podniesienia tego zarzutu, skutkiem czego skarżąca złożyła wniosek o zmianę stwierdzenia nabycia spadku z uchybieniem terminu jednego roku wskazanego w art. 679 § 1 k.p.c.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, względnie o uchylenie także postanowienia Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, tylko wówczas może żądać zmiany postanowienia

stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość (art. 679 § 1 k.p.c.). Wniosek o wszczęcie postępowania o zmianę stwierdzenia nabycia spadku może zgłosić każdy zainteresowany (art. 679 § 2 k.p.c.).

Sądy obu instancji trafnie wskazały, że uregulowanie przewidziane w art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. odnosi się tak do uczestników postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, jak i do ich następców prawnych. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że spadkobiercy w odniesieniu do praw i obowiązków wchodzących w skład spadku znajdują się w takiej samej sytuacji w zakresie postępowania, jak spadkodawca i mogą wykorzystywać tylko te środki, które mógłby wykorzystać spadkodawca. Ich także zatem dotyczy przewidziana przez art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. prekluzja odnosząca się do zgłaszania twierdzeń i wniosków, które by mogły wpłynąć na rozstrzygnięcie w sprawie o zmianę postanowienia o stwierdzającego nabycie spadku (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2001 r., II CKN 784/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 118; z 2 grudnia 1997 r., II CKN 492-97, niepubl. i uchwałę Sądu Najwyższego z 21 marca 2001 r., III CZP 4/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 144).

Sądy obu instancji w odniesieniu do wnioskodawczynie zastosowały art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. i wskazały, że jej także dotyczy termin przewidziany przez ten przepis, a ograniczający możliwość skutecznego złożenia wniosku o zmianę postanowienia spadkowego. Zastosowanie w odniesieniu do wnioskodawczynie art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. nie zostało poprzedzone ustaleniem, że jest ona następcą prawnym (spadkobiercą) Tomasza S., który uczestniczył w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po Bolesławie S. Sądy obu instancji nie poczyniły zresztą jakichkolwiek ustaleń na temat kręgu spadkobierców Tomasza S. Trafnie zatem skarżąca zarzuca, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c., do którego doszło w związku z brakiem ustaleń faktycznych, które by pozwoliły na ocenę, czy przepis ten ma zastosowanie w sprawie. Gdyby okazało się, że wnioskodawczynie nie należy do

kręgu następców prawnych Tomasza S., to jej legitymacja w sprawie podlegałaby ocenie na podstawie art. 679 § 2 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.